

OBAVJEŠTENJE

fizičkim i pravnim licima - vlasnicima bilja (posjednicima, proizvođačima, trgovcima), organizacijama i službama
o pojavi i potvrđivanju štetnog organizma *Erwinia amylovora* (Burill) Winslow et al. – uzročnika bakterijske plamenjače jabučastih voćnih vrsta na određenim lokalitetima u Federaciji BiH

PODACI O ŠTETNOM ORGANIZMU

Latinski naziv štetnog organizma: *Erwinia amylovora* (Burill) Winslow et al.

Sinonimi: *Micrococcus amylovorus* Burrill

Bacillus amylovorus (Burrill) Trevisan

Bacterium amylovorus (Burrill) Chester

Erwinia amylovora f.sp. *rubi* Starr, Cardona & Falson

Taksonomska pozicija: Bacteria: Gracilicutes

Domaći naziv: Plamenjača voćaka; bakterijska palež

Ostali uobičajeni nazivi: Fire blight (Engl.)

Feu bactérien (Franc.)

Feuerbrand (Njem.)

Colpo di fuoco (Ital.)

Fuego bacteriano (Špan.)

Bayer-ov kod: ERWIAM

EPPO lista: A2 - broj 52

EU Annex: II/A2

BiH lista: Lista II dio A odjeljak II (II.A.II)

MJESTO POTVRĐENE POJAVE U F BIH:

Kanton Sarajevo, općina Ilijaš, lokalitet Podlugovi, voćnjak (kruška i jabuka);

Zeničko-dobojski kanton, općina Visoko, lokalitet Čekrčići, voćnjak (kruška i jabuka).

LABORATORIJSKO TESTIRANJE IZVRŠIO:

FEDERALNI ZAVOD ZA POLJOPRIVREDU

Sarajevo, Butmirska cesta 40, Ilidža-Butmir

BILJKE DOMAĆINI (najznačajnije):

- *Malus* (jabuka),
- *Pyrus* (kruška),
- *Cydonia* (dunja),
- *Mespilus* (mušmula),
- *Sorbus* (oskoruša),
- *Crataegus* (glog),
- *Cotoneaster* (dunjarica),
- *Pyracantha* (vatreni trn; glogovica),
- *Amelanchier* (merala),
- *Chaenomeles* (japanska dunja),
- *Eriobotrya* (japanska mušmula),
- *Photinia davidiana* (fotinija, ex. *Stranvesia*).

Jako osjetljive podloge su M9, M26, M103, M106, O3.

Bakterija ne ugrožava zdravlje ljudi i životinja.

DIJELOVI BILJA KOJE ZARAŽAVA:

Bakterija zaražava sve nadzemne biljne dijelove osim sjemena. Najčešće su to cvjetovi, zatim listovi, izbojci, grane i stablo.

NAČIN ZARAŽAVANJA I OPIS SIMPTOMA (pogledati slike simptoma):

- Bakterija u biljku prodire kroz prirodne otvore (stome, lenticеле) - najčešće kroz nektarske žlijezde u cvjetovima ili kroz rane.
- Prenose je insekti (pčele, ose, mravi, lisne uši), a može biti unešena i kapima kiše.
- Zaraza se od cvjetova dalje širi preko cvjetnih drški (u početku imaju vlažan izgled, a zatim brzo venu, tamne i suše se) pa do listova i mladih izdanaka koji dobijaju narandžastu boju.
- Lišće nekrotizira i izgleda kao spaljeno (otuda joj ime).
- Zaraženi mladari venu, suše se i postaju tamnosmeđi na stablima jabuke, crni na stablima kruške, a kod drugih biljaka domaćina crveni do smeđi.
- Pojava lučno savijenih vrhova oboljelih mladara koji podsjećaju na "pastirski štap" je tipičan simptom bakterijske plamenjače voćaka.
- Bakterija se zatim širi kroz tkivo i zaražava sve organe, pa se simptomi zaraze mogu naći i na debljim granama i na deblu.
- Mladi plodovi se smežuraju, osuše i pocrne, ne otpadaju već ostaju „mumificirani“ visiti na granama.
- Na kori debla i grana nastaju rak-rane i pukotine pa se na tim mjestima i na plodovima pojavljuju kapljice bakterijskog eksudata (iscjetka).

FITOSANITARNI RIZIK I EKONOMSKI ZNAČAJ:

- Inokulum potencijal za širenje zaraze
- Potencijal za onemogućavanje proizvodnje biljki domaćina, kako proizvoda za konzum (jabuke, kruške, dunje i sl.) tako i proizvodnje sadnog materijala
- Može izazvati štete 20-90% pa čak i 100% gdje postoji visok inokulum potencijal i povoljni uslovi za ostvarenje zaraze.

OBAVEZNE OPĆE FITOSANITARNE MJERE:

- Pratiti upozorenja i saopštenja Izvještajno-prognozne službe o postojanju povoljnih uslova za ostvarenje zaraze i preporuke.
- Nasade podizati isključivo sadnjom zdravih, deklariranih sadnica.
- Vršiti redovne preglede (najmanje jednom sedmično) u rasadnicima i u nasadima biljaka domaćina na pojavu prvih simptoma zaraze.
- Posebnu pažnju obratiti u vrijeme od početka otvaranja cvjetova, preko pune cvatnje pa do završetka opadanja latica (najosjetljiviji razvojni stadij).
- Pregledavanje nastaviti i kasnije tokom vegetacije (moguće zaražavanje tokom sekundarne cvatnje) kao i nakon nevremena (posebno ako su praćena gradom) jer mogu izazvati oštećenja.
- Preventivno provoditi agrotehničke, mehaničke i hemijske mjere (fungicidi na bazi bakra - u jesen i u proljeće do cvatnje ili na bazi fosetila - u vrijeme cvatnje i poslije cvatnje). Fungicidi koji se koriste moraju biti od aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u BiH i za primjenu na navedenom bilju te u skladu sa propisanim uputstvom o upotrebi.

- Ukoliko se uoče simptomi koji upućuju na zarazu, odmah obavijestiti poljoprivrednu inspekciju, ministarstvo ili zavod sa područja kantona na kojem se nasad nalazi ili federalne organe i odmah poduzeti opće higijensko-sanitarne mjere:
 - spriječiti da biljke za koje se sumnja da su zaražene dotiču druge biljke,
 - prekinuti svaki rad na biljkama za koje se sumnja na zarazu (npr. ljetna rezidba),
 - izvršiti dezinfekciju alata, mehanizacije, radne obuće i odjeće te ruku, ako je došlo do kontakta sa sumnjivim biljkama (dezinfekcija se obavezno obavlja i prilikom provođenja mehaničkih mjera).

U ovim slučajevima inspektor će uzeti uzorke bilja za laboratorijsko testiranje i odrediti dalje mjere (odgovarajuću rezidbu, vađenje pojedinačnih stabala ili krčenje te uništavanje takvog materijala), ovisno o rezultatima izvršenog testiranja uzetih uzoraka bilja i utvrđenom stepenu zaraze.

Fotografije su preuzete sa web-a CABI.